

סודות החקמה, והכל הם פְּרָאוּי, וְכָל מַעֲשֵׂיו דְרַכֵּי הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם שְׁדַרְכֵי הַתּוֹרָה הֵם דְרַכֵּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין דְּבַר קָטָן שְׂאִין בּוֹ כִּמְהַ דְרַכֵּים וּשְׁבִילִים וְסוּדוֹת שֶׁל חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה.

בֵּא רָאָה, שְׁהָרִי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאֵי הָיָה אוֹמֵר שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת בְּסוּד הַחֲכָמָה הַעֲלִיוֹנָה בְּפִסּוּק וּשְׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטַרְד בֵּת מִי זָהָב, וְלֹא גָלָה אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָיָה עִמּוֹ, כְּדִי לְדַעַת שֶׁכִּמְה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים הֵם בְּכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה, שֶׁהוּא בַּתּוֹרָה, וּבְכָל דְּבַר וּדְבַר, הֵיא חֲכָמָה וְתוֹרַת אֲמֶת. מִשּׁוּם כִּף דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הֵם דְּבָרִים קְדוּשִׁים לְהִרְאוֹת מִמֶּנָּה נִפְלְאוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעֲה שֶׁעָקַם הַנְּחָשׁ הֵהוּא אֶת אָדָם וְאֶת אִשְׁתּוֹ, שֶׁקָּרַב לְאִשָּׁה וְהִטִּיל בָּהּ זֶהֱמָא, וְהִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, אֹז נִטְמָא הַעוֹלָם, וְהִתְקַלְלָה בְּשִׁבְלֵי הָאָדָמָה, וְגַרְם מוֹת לְכָל הַעוֹלָם, וְעַמְד הַעוֹלָם לְהַפְרַע מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבָא עֵץ הַחַיִּים וְכִפָּה [כִּפָּר] עַל אָדָם, וְהִכְנִיעַ אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ שֶׁלֹּא יִשְׁלַט לְעוֹלָמִים עַל זֶרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

שְׁהָרִי בּוֹנֵן שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הָיָה נֹכַע אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ וְהִתְהַפֵּף לְעֵבֶד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַל פֶּן הִקְרִיב יַעֲקֹב לְאָבִיו שְׁנֵי שְׁעִירִים. אַחַד לְהַכְנִיעַ אֶת עֵשׂו, שֶׁהוּא שְׁעִיר, וְאֶחָד בְּשִׁבְלֵי הַדְּרָגָה שֶׁהִזְתָּה תְלוּיָהּ בְּעֵשׂו וְנִדְבַק בּוֹ וְנִתְבָּאֵר.

וּמִשּׁוּם כִּף עַמְד הַעוֹלָם עַד שֶׁתְּבֹא אִשָּׁה כְּמוֹ חֲוָה, וּבֶן אָדָם כְּמוֹ אָדָם, וַיַּעֲקְמוּ וַיַּחֲפִימוּ אֶת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע וְאוֹתוֹ שְׂרוּכָב עֲלָיו,

דְּחֲכָמְתָּא, וְכֹלָא בְּגִין לְאַחְזָא חֲכָמְתָּא עֲלָאָה לְהוּ לְבַנֵּי נֶשָׂא, בְּגִין דִּילְפּוֹן מֵהֵהוּא עוֹבְדָא רְזִין דְּחֲכָמְתָּא, וְכֹלָא אֵינוֹן פְּדָקָא יָאוֹת, וְעוֹבְדוּי כְּלָהוּ אוֹרְחֵי דְאוֹרֵייתָא, בְּגִין דְּאוֹרְחֵי דְאוֹרֵייתָא, אֵינוֹן אָרְחֵי דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלִית מְלָה זַעִירָא דְלִית בָּהּ כִּמְה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וְרִזִּין דְּחֲכָמְתָּא עֲלָאָה.

תָּא חֲזִי, דְהָא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאֵי הוּא אָמַר תֵּלַת מָאָה הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת, בְּרִזָּא דְחֲכָמְתָּא עֲלָאָה, בְּפִסּוּק (בראשית לו) וּשְׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטַרְד בֵּת מִי זָהָב, וְלֹא גָלָי לּוֹן, אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְהוּוּ עִמִּיהָ, בְּגִין לְמַנְדַּע דְכִמְה רְזִין עֲלֵאִין אֵינוֹן בְּכָל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְאִיהִי בְּאוֹרֵייתָא, וּבְכָל מְלָה וּמְלָה חֲכָמְתָּא אִיהִי, וְאוֹרֵייתָא דְקִשׁוּט, בְּגִין כִּף אֵינוֹן מְלִין דְּאוֹרֵייתָא, מְלִין קְדִישִׁין אֵינוֹן, לְאַחְזָא מִינָהּ נִפְלְאוֹת, כִּמְה דְאֵת אָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְעָקִים הֵהוּא חוּיָא לְאָדָם וְלְאַתְתִּיָּהּ, דְאֶקְרִיב לְאַתְתָּא וְאִטִּיל בָּהּ זֶהֱמָא, וְאַתְפַּתָּא בֵּיהּ אָדָם כְּדִין אִסְתָּאב עֲלָמָא וְאַתְלִטָּיא אֲרַעָא בְּגִינֵיהּ, וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עֲלָמָא, וְקִיִּמָּא עֲלָמָא לְאַתְפַּרְעָא מִנֵּיהּ. עַד דְאֵתָא אֵילָנָא דְחַיִּי, וְכִפִּי (וכפרי) עַל אָדָם, וְכִפִּיָּא לִיהּ לְהֵהוּא נְחָשׁ דְלֹא יִשְׁלוּט לְעֲלָמִין עַל זֶרְעָא דִיעֲקָב.

דְהָא בּוֹזְמָנָא דְאֶקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הוּוּ אִתְפַּפִּיא הֵהוּא נְחָשׁ וְאַתְהַפֵּף לְעֵבֶדָא, כִּמְה דְאִתְמַר. וְעַל דָּא אֶקְרִיב יַעֲקֹב לְאָבוּי תְרִין שְׁעִירִין. חַד, לְאַפְפִּיא לְעֵשׂו דְאִיהוּ שְׁעִיר. וְחַד, בְּגִין דְרָגָא דְהוּוּ תְלִי בֵּיהּ עֵשׂו וְאַתְדַּבַּק בֵּיהּ וְאַתְמַר.

וּבְגִין כִּף קִיִּמָּא עֲלָמָא, עַד דְתִיתִי אִתְתָּא כְּגוֹנָא דְחוּוּהּ, וְיַבֵּר נֶשׁ כְּגוֹנָא

דָּאָדָם, וַיַּעֲקִימוּ וַיַּחֲפִימוּ (דף קמ"ז ע"א) לִיהַ
לְהֵיוֹא חוּיָא בִישָׁא וְהֵהוּא דְרָכִיב עֲלֵיהּ
וְכֹלָא אַתְמָר.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כה) וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָא אַתְמָר וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֲלִים. אִישׁ תָּם, גְּבַר שְׁלִים,
כְּתָרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֲלִים, אֲמָאִי אִיהוּ תָם, בְּגִין
דְּאִיהוּ יֹשֵׁב אֲהֲלִים, דְּאֲחִיד לְתַרְיִן סְטָרִין,
לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא
דִּיצְחָק אַתָּא לְגַבִּיהּ דְּעֲשׂוֹ, כְּמָה דְּאַתְמָר.
דְּכְתִיב, (שמואל ב כה) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם
עֲקֹשׁ תִּתְפַּל. וְכַד אַתָּא עִם בְּרַכְאֵן, כְּסִיּוּעָא
דְּלַעִילָא קָא אַתָּא, כְּסִיּוּעָא דְאַבְרָהָם וַיַּצְחָק,
וּבְגִין כְּפִי בְּחֻכְמָתָא הָוָה, כְּמָה דְּאַתְמָר.

תָּא חֲזִי, כַּד יַעֲקֹב אַתְעַר לְגַבִּי סַמְאֵל,
דְּרָגָא דְּעֲשׂוֹ, וְקָבִיל עֲלֵיהּ לִיעֲקֹב,
וַיַּעֲקֹב נִצַּח לִיהַ בְּכַמָּה סְטָרִין, נִצַּח לְחוּיָא
בְּחֻכְמָתָא וּבְעֲקִימוֹ, וְלֹא אַתְנַצַּח, בַּר בְּשַׁעִיר.
וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָא חַד, נִצַּח כְּמוֹ כֵּן לְסַמְאֵל
בְּנִצְחוֹנָא אַחְרָא, וְנִצְחִיהּ, הָדָא הוּא דְּכְתִיב
(בראשית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

תָּא חֲזִי, זְכוּתִיהּ דִּיעֲקֹב כְּמָה הָוָה, דְּאִיהוּ
אַתָּא וּבְעָא לְאַעֲבָרָא לִיהַ מַעֲלָמָא. וְהֵהוּא
לִילִיָא, הוּת לִילִיָא דְאַתְבְּרִי בֵיהַ סִיְהָרָא, וַיַּעֲקֹב
אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי. דְּלֹא הָוָה עֲמִיהַ אַחְרָא, דְּתַנֵּן
לֹא יַפּוּק בַּר נֶשׁ יַחֲידָאִי בְּלִילִיָא, וְכָל שְׁפָן
בְּלִילִיָא דְאַתְבְּרִיָּאוּ בֵיהַ נְהוּרִין, דְּהָא סִיְהָרָא
אִיהִי חֲסָרָא, דְּכְתִיב, (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חֲסֵר.
וְהֵהוּא לִילִיָא, אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי, בְּגִין דְּכַד
סִיְהָרָא חֲסָרָא, חוּיָא בִישָׁא אַתְתַּקֵּף וְשִׁלְטָא,

וּכְדִין אַתָּא סַמְאֵל, וְקִטְרִיג לִיהַ, וּבְעָא לְאוּבְרָא לִיהַ מַעֲלָמָא.

וְהַכֵּל נִתְבְּאַר.

פְּתַח וְאָמַר, וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָרִי נֹאמַר וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֲלִים. אִישׁ תָּם -
גְּבַר שְׁלִים, כְּתָרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֲלִים
- לְמָה הוּא תָם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא
יֹשֵׁב אֲהֲלִים, שְׂאוּחֻז אֶת שְׁנֵי
הַצְּדָדִים, אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יַצְחָק.
וְעַל כֵּן יַעֲקֹב בְּצִדוֹ שֶׁל יַצְחָק בָּא
אֶל עֲשׂוֹ, כְּמוֹ שְׂנֹאמַר, שְׂכַתוּב עִם
חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּל.
וּכְשָׁבָא עִם בְּרַכּוֹת - עִם סִיּוּעַ
שְׁלַמְעֵלָה הוּא בָּא, עִם סִיּוּעַ שֶׁל
אַבְרָהָם וַיַּצְחָק, וּמִשּׁוּם כִּפֵּי זֶה הָיָה
בְּחֻכְמָה, כְּמוֹ שְׂנֹתְבָאָר.

בָּא רָאָה, כְּשִׁיעֲקֹב הִתְעוֹרֵר אֶל
סַמְאֵ"ל, דְּרָגָתוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, וְקָבֵל
עָלָיו אֶת יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נִצַּח אוֹתוֹ
בְּכַמָּה צְדָדִים - נִצַּח אֶת הַנְּחֻשׁ
בְּחֻכְמָה וְעַקְמוּמִיּוּת, וְלֹא נִצַּח, רַק
מִהַשְׁעִיר. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל אַחַד,
נִצַּח כְּמוֹ כֵּן אֶת סַמְאֵ"ל בְּנִצְחוֹן
אַחַר וְנִצַּח אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוּב
וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

בָּא רָאָה כְּמָה הָיְתָה זְכוּתוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בָּא וְרָצָה לְהַעֲבִירוֹ
מִן הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה הָיָה
הִלְיָלָה שְׂנֹבְרָאָה בּוֹ הִלְבְּנָה, וַיַּעֲקֹב
נִשְׂאָר לְבַדּוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה מִישֶׁהוּ
אַחַר עִמּוֹ. שְׂשֻׁנִּי, אֵל יֵצֵא אָדָם
יַחֲדִי בְּלִילָה, וְכָל שְׁפָן בְּלִילָה
שְׂנֹבְרָאוּ בּוֹ הַמְּאֹרוֹת, שְׁהָרִי
הִלְבְּנָה חֲסָרָה, שְׂכַתוּב יְהִי מְאֹרֹת
חֲסֵר. וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה נִשְׂאָר לְבַדּוֹ,
מִשּׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר הִלְבְּנָה בְּחֲסוֹנָהּ,
הַנְּחֻשׁ הִרְעַ מִתְגַּבֵּר וְשׁוֹלֵט, וְאִז
בָּא סַמְאֵ"ל וְקִטְרִג עָלָיו, וְרָצָה
לְהַאֲבִידוֹ מִן הָעוֹלָם.

וַיַּעֲקֹב הָיָה חֲזַק בְּכָל הַצְּדָדִים,

וַיַּעֲקֹב הָוָה תְּקִיף בְּכָל סְטָרִין, בְּסִטְרָא דִּיצְחָק וּבְסִטְרָא דְאַבְרָהָם, דְּאִינוּן